

**GÜRAY SÜNGÜ'NÜN İBRAHİM'İN KAYBETTİĞİNİ BULMASIDIR ROMANINDA BÖLÜNMÜŞ
BENLİĞİN ERGİNLENMESİNDE İÇSEL YOLCULUĞUN ETKİSİ***

Doç. Dr. Nilüfer İLHAN*

ÖZ

İnsanın doğumu ile ölümü arasındaki yaşam süreci, onun dünyadaki yolculuğunu özetler. Farklı zaman, mekân ve rollere göre şekillenen, bilincin rehberliğinde ilerleyen bu yolculuk, onun değişimine, kendini ve evreni anlamasına katkıda bulunur. Buna karşılık insanın iç dünyasına yahut bilinçdışına yönelmesiyle çıktığı yolculuk ise gizli, karanlık ve kaotik yüzüyle karşılaşmasına, bastırılan, örtülen, yitik olan ve unutilan gerçeklerin gün yüzüne çıkmasına imkan tanır, birtakım zorlukları aşması ve sınavlardan geçmesini gerekli kılar. İç dünyasında çıktığı çetin yolculuk sonucunda erginlenen ve kendilik bilinci edinen insan, sahip olduğu yeni benlikle simgesel bir doğumu, uyanışı ve dirilişi gerçekleştirir. Kendini, nesneyi ve çevresini farklı algılamaya ve anlamlandırmaya başlar. Bu noktada çağdaş hikâyeye ve roman yazarlarından Güray Süngü (1976-), eserlerinde yabancılaşma, yalnızlık, ölüm, intihar, kaçış, bunalım, bilinç, delilik ve rüya gibi izlekleri çağdaş anlatım teknikleriyle ele alırken insanın anlam arayışı üzerinde yoğunlaşır. Süngü, *İbrahim'in Kaybettiğini Bulmasıdır* (2018) romanında modern zamanda yaşayan kahramanın başını çarpmasının ardından düşmesi ve bilinçdışının ortaya dökülmesiyle birlikte iç dünyasına çıktığı yolculuk sonucu kendini arama ve bulma serüvenini anlatır. Modern yaşamın davranış kalıplarının eleştirildiği romanda, bölünmüş benliğe sahip kahramanın iç dünyasında beliren kişiler, nesnelere ve mekânlar aracılığıyla onun kendiyi/gölgesiyle yüzleşmesi ve içsel yolculuğunu tamamlaması işlenir. Kahraman, erginlenmiş bilince sahip olarak varlığa, aşka, ölüme ve Tanrı'ya farklı anlamlar yükler. Bu çalışmada, *İbrahim'in Kaybettiğini Bulmasıdır* romanında erginlenmeyi sağlayan içsel yolculuk unsurları ve sembollerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yolculuk, erginlenme, arketip, delilik, Güray Süngü.

**THE EFFECT OF INTERNAL JOURNEY IN THE MATURATION OF DIVIDED
SELF IN GÜRAY SÜNGÜ'S NOVEL İBRAHİM'S FINDING WHAT HE LOST**

ABSTRACT

The life process between the birth and death of man summarizes his journey in the world. This journey, which is shaped according to different time, place and roles and proceeds under the guidance of consciousness, contributes to its change and understanding of itself and the universe. On the other hand, the journey of the human being towards the inner world or the unconscious allows him to encounter his hidden, dark and chaotic face and to reveal the oppressed, covered, lost and forgotten realities, and enables to overcome some difficulties and to pass the examinations. As a result of his arduous journey in his inner world, he becomes self-conscious and realizes a symbolic birth, awakening and resurrection with his new self. He begins to perceive and make sense of himself, the object and his environment. At this point, Güray Süngü (1976-), one of the contemporary story and novel writers, focuses on people's search for meaning while discussing such themes as alienation, loneliness, death, suicide,

*Bu makale, 11-13 Ekim 2019 tarihinde Diyarbakır'da düzenlenen IV. Uluslararası Avrupa Sosyal Bilimler Kongresi'nde sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve düzenlenmiş hâlidir.

*Yozgat Bozok Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, nilufer.ilhan@bozok.edu.tr, Orcid ID: : 0000-0001-6343-2220

escape, depression, consciousness, madness and dream with contemporary narrative techniques. In the novel *İbrahim's Finding What He Lost* (2018), Süngü describes a modern-day hero's adventure of searching and finding himself as a result of the journey of to his inner world after he crashed his head and appearing of the unconscious. In the novel, in which the behavior patterns of modern life are criticized, through the individuals, objects and spaces that emerge in the inner world of his divided self, the hero is confronted with himself/his shadow and completes his inner journey. By having matured consciousness, the hero assigns different meanings to existence, love, death, and God. In this study, it is aimed to examine the inner journey elements and symbols that provide the maturation in the novel *İbrahim's Finding What He Lost*.

Keywords: Journey, maturation, archetype, madness, Güray Süngü

Giriş

Yola çıkmak kaygıyı çoğaltmaktır. Yola çıkmamaksa kendini kaybetmektir. Ve en üst anlamıyla yola çıkmak kendi benliğinin farkına varmaktır. (Soren Kierkegaard)

İnsanın doğumu ile ölümü arasında geçen yaşam süreci, onun dünyadaki yolculuğunu özetler. İnsan, bu yolculukta farklı zaman ve mekânlarda bulunarak, farklı rollere sahip olarak değişim ve dönüşümden geçer. Aile ve toplumun beklentilerine göre hareket eder, çevrenin yansımaları oluşturan “ayna benlik”in (Hood, 2014:18) özelliklerini taşır. Dış dünyayla çatışan istek, arzu ve hayallerini ise bilinçdışına atar. Kimi zaman rüyasında, kimi zaman beklemediği bir olayda bilinçdışına yönelir. Burada gizli, karanlık, kaotik yüzünü fark etmesinin ardından bastırılan, yitik olan ve unutulmuş gerçeklerle karşılaşır. Geçmişte acı veren deneyimlerin, çözülmemiş çatışmaların ve yitip giden anıların varlığına tanık olur. Her biri, insanı bulunduğu zaman ve mekândan başka yerlere taşıyarak içsel/ruhsal anlamda bir yolculuğa çıkarır (Sarıççek, 2013: 30). Bu şekilde bilinç ve bilinçdışının gerçekleri arasında kalan ve bölünmüş benliğe sahip insanın, iç dünyasına yaptığı bu yolculuğun amacı, kendini keşfetme ve mutlak olanı bulma isteğidir: “İnsanın varoluş yolculuğu, kendine varma yolculuğudur ve bu yolculuk kendini aramayla başlar. Bu yolculuk ahlâkî bir yolculuktur çünkü yolculuktaki son durak, insanlık idealidir. O, özü itibarıyla ahlâkî bir varlık olduğu için, insanın kendini keşfetmesi ahlâkî olanda gerçekleşir” (Poyraz, 2017: 32). Varoluşu gerçekleştiren içsel yolculukta, gündelik yaşamın değer yargıları ve bilinci şekillendiren normlar silikleşmeye başlar. Farklı zaman, mekân, kişi ve nesnelere görünürlük kazanır. Bu bağlamda insan, kendi gerçeğiyle baş başa kalır; benini tanıma, bilme, anlama ve anlamlandırma sürecine girer. İnsanın çıktığı bu yolculuğun temeli, Adem ile Havva'nın cennetten dünyaya indirilişine ve onların da dünyada yitik cennete duydukları özlem ve arayışa dayandırılır. Yitik cennet, Adem ile Havva'da olduğu gibi dünyadaki çocuklarına da arketipsel bir mekân işlevi kazandırıp (Chittick, 2008: 95) kolektif bellekte yer edinmesini sağlar. Bilinçdışında güzel, iyi ve huzurlu olana duyulan ihtiyaç, insanda yaşadığı zaman ve mekânın dışına çıkma ve kaçmak hissi uyandırır. Yaşadığı çağ ve topluma karşı yabancılaşan, yalnızlaşan, aidiyetini kaybeden ve diğer bireylerle iletişim kuramayan insan, huzur ve mutluluğun ötelere olacağını düşünür. Ancak zamanla bakışını iç dünyasına çevirdiğinde aradığı huzur ve mutluluğun yahut “büyülü nesne”nin ötelere değil beninde olduğunu çeşitli sınavları geçtikten sonra anlar. Ardından “olmak cesaretini” (Sayar, 2005: 28-31) göstermesiyle yolculuğunu tamamlar.

İnsanın kendini, varlığı ve evreni tanımak için yaptığı gerek iç gerekse dış yolculuk, birçok disiplinde ele alınır. Disiplinler yolculuğun çıkış amacına farklı yorumlar getirirse de insanın yolculuk süresince geçirdiği aşamaları ortaya koyma noktasında benzerlik gösterir. Kendini bilmek ve mutlak hakikate ulaşmak için yapılan bu yolculuklara, Jung “bireyleşim”, Eliade “erginlenme”, Campbell “kahramanın yolculuğu”, Carol Pearson “gezgin arketipi” ve Propp “arayıcı kahraman” adını vermektedir. Mihail Bahtin de “yol kronotopu” olarak adlandırdığı kavramla, edebî eserlerde yolun önemine dikkat çekerken eleştirmen Northrop Frye ise tüm mitik anlatıların temelini arayış ve yolculukla ilişkilendirir (Frye, 2015: 221). Söz konusu isimler, yola çıkan kahraman/birey için benzer yolculuk kalıplarını çıkarırlar ve kahramanın farklı zamanlarda yaşasa da aramak ve bulmak eyleminin evrensel bir nitelik taşıdığını dikkate sunarlar. Dolayısıyla insanın, kolektif öze sahip bir varlık olduğu, belleğini kuşaktan kuşağa aktardığı ve benzer davranış biçimleri gösterdiği konusunda birleşirler. Jung, insan doğasında bulunan ortak sembol ve davranış kalıplarına “arketip” adını vermektedir. Yeniden doğuş/aşama arketipini de “ruh kaybına” uğrayan insanın arayışı ve benliğindeki değişimi olarak açıklar (Jung, 2009: 49). Bu değişimin gözle değil de sezilerek fark edildiğine ve çağın koşullarına göre değişiklik arz ettiğine değinir. İnsanın benliğindeki değişimi ve onun psikolojik yolculuğunu “bireyleşim” kavramıyla tanımlayan Jung, bu sürecin metafizik bir deneyimle ilişkili olduğunun altını çizer; insanı, bilinçdışı gerçekleriyle karşı karşıya getirecek ve onu özgür birey olmaya götürecektir esaslı dine bağlar.

İnsanın varoluş koşulunun ontolojik değişimine “erginlenme” adını veren Eliade de Jung gibi ruhsal olgunluğa giden yolun mutlak hakikati bulmaktan geçtiğini, bunun da birtakım aşamaları gerekli kıldığını ve çeşitli ritüellerle şekillendiğini dile getirir. Eliade’ye göre insan, “merkez” olarak tanımladığı manevi dünyaya geçiş sağladığı sürece varoluşunu gerçekleştirir: “Yol çetin, tehlikelerle doludur, çünkü aslında bu yol dindışı olandan kutsal olana bir geçiş ayınıdır; geçici ve aldatıcı olandan gerçekliğe ve ebediliğe; ölümden hayata; insandan ilahlığa. Merkeze ulaşmak bir kutsanmaya, bir intisaba eşittir; dün dindışı ve aldatıcı olan bir varoluşun yerini gerçek, sürekli ve etkili yeni bir varoluş almıştır” (Eliade, 2018: 31). Jung’un yeniden doğuş/aşama arketipinin şemasını çizen Campbell ise masal ve mitolojik hikâyelerde bulunan “yolculuk” metaforundan hareketle kaleme aldığı *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu* kitabında “monomit” adını verdiği yolculuk kalıbını “ayrılma”, “erginlenme” ve “dönüş” gibi üç ana başlık altında toplar. Campbell’in belirlediği söz konusu başlıklar, insan yaşamının dairesel bir yolculuk çerçevesinde ilerlediğini ve ruhsal olgunluğun çeşitli aşamalarla gerçekleştiğini göz önüne serer. Campbell’e göre tüm bu unsurlar, kahramanın olağan dünyadan çıkıp tuhafıklar bölgesine doğru ilerlemesi, burada masalsı güçlerle karşılaşmış kesin bir zafer elde etmesi ve bu gizemli maceradan benzerleri üzerinde üstünlük sağlayan bir güçle geri dönmesiyle işlevsel bir nitelik kazanır (Campbell, 2010: 42). Dolayısıyla kahramanın çıktığı yolculuktan bir ödülle dönmesi, sınavları/engelleri/zorlukları aşmasıyla doğrudan ilişkilidir. Türk tasavvuf geleneğinde de ideal insanı tanımlayan kâmil insanın kendini tanımak, bilmek, anlamak ve anlamlandırmak için yaptığı içsel/ruhsal yolculuk önem arz etmektedir. “Seyr u sülûk” adı verilen ve bir rehber eşliğinde gerçekleşen bu yolculukta, bene dönmek ve beni de mutlak varlığa yaklaştırmak esastır (Uludağ, 2005: 316). Seyr u sülûkla insanın

ölmeden önce benin istek ve arzularını yok etmeyi başarıp dünyada iken ruhsal olgunluğa erişmesi, ölümü deneyimlemesi, ilahî iradeye kendini teslim etmesi hedeflenir.

Farklı disiplinlerdeki çalışmaların yanı sıra edebî türler içinde yer alan masal, destan ve halk hikâyeleri gibi sözlü kültür ürünleri ile roman ve öykü gibi modern dönemin yazılı ürünleri de kahramanın kendi olmak, yitik olanı (hazineyi) bulmak için yaptığı fiziksel ve içsel/ruhsal yolculuğu söz konusu eder. Modern roman ve öyküde, insanın bulunduğu çağa yabancılaşması, yalnızlaşması ve aidiyetini kaybetmesinin sonucu olarak yolculuk izleği öne çıkar. Yolculuk, karakterin “sıkışmış benini” özgürlüğe kavuşturmak ve sembolik anlamda yeniden doğmasına yardım etmek için varlık bulur. Ancak bu doğumun çok da kolay olmadığını ve birtakım sınavları gerekli kıldığını belirtmek gerekir. Bilinen ve tanıdık olan bir yerden belirsiz, karanlık ve gizemli bir yere gidilir. Gidilecek yerin ya da kazanılacak olan ödülün değerli oluşu da yolculuğu tehlikeli kılar. Kahraman her türlü zorluğa göğüs gerebildiği, zorluklarla mücadele edebildiği ve benini öldürdüğü sürece yolculuğunu tamamlama imkânı yakalar: “Kahramanın yolculuğu, bireyin ruhunun, kalbinin/bilinçdışının derinliklerine gidişidir. Bu gidiş esnasında “benlik” her adım daha da geride kalır ve nihayetinde de fena bulur. Geri dönüş fena bulan “benlik”in küllerinden yeniden doğuştur ve kahraman bu süreçle kalbinin derinliklerinde/bilinçdışında onları aydınlığa çıkarmış olur. Bu gidiş-dönüş simgesel anlamda bir ölüm ve yeniden doğuştur” (Doğan, 2008: 115).

Roman ve öyküde, “metinlerarasılık” olarak adlandırılan kavramla da birçok metne gönderme yapılması bir çeşit yolculuk olarak değerlendirilebilir. Farklı çağ ve kültürlerle ait metinler bir araya getirilip geçmişin değer yargıları bugünün bakış açısıyla incelenir: “Modernite, sanayi devrimi ve endüstri devrimi ile sembolik ve felsefi konulardan uzaklaşmayı beraberinde getirir. Postmodernite eski konulara ironi ile bir geri dönüş içerirken metinlerarası ilişkilerde yolculuk teması yeniden dirilir” (Yalçınkaya, 2007: 253). Son dönem postmodern roman ve öykü yazarları içinde yer alan Güray Süngü (1976-) de kendilik değerlerini yitiren bölünmüş benliğe sahip bireyin, arayışını/yolculuğunu gerek kahraman gerekse metinler bağlamında irdeler.

Güray Süngü’nün Roman Anlayışı ve *İbrahim’in Kaybettiğini Bulmasıdır* Romanı

Edebiyata üniversite yıllarında mizah öyküleri yazarak başlayan Güray Süngü, on dokuz yaşında kaleme aldığı ve yirmi iki yaşında yayımladığı *Dördüncü Tekil Şahıs* (2006) adlı ilk romanıyla edebî anlayışını ortaya koyar. Yazma edimini yazar olmak için değil, insanın kendini, kendisine ifade etme aracı olarak gören Süngü, bu düşüncesini *Pencereden* (2006), *Düş Kesigi* (2010), *Kış Bahçesi* (2011), *Mehmet’i Sakatlayan Serçe Parmağı* (2015), *İbrahim’in Kaybettiğini Bulmasıdır* (2018) ve *Az Kalan Gölge* (2019) adlı romanlarında dikkate sunar (İşler, 2013: 50). *Düş Kesigi*yle Oğuz Atay Roman Ödülünü (2010), *Kış Bahçesi*yle Türkiye Yazarlar Birliği Roman Ödülünü (2011) ve *Deli Gömleği* ile *Hiçbir Şey Anlatmayan Hikâyelerin İkincisi* adlı öyküleriyle de Necip Fazıl Hikâye Ödülünü (2015) alır. Romanlarının birçoğunu öykülerinden yola çıkarak yazan Güray Süngü, öykü ve romanlarında otobiyografik öğelere yer verir. İstanbul’da çocukluğu-gençliği geçen ve hâlâ burada yaşayan yazar, kentli bireyin varoluş sorununu, roman ve öykülerinin merkezine taşır. Kentli bireyi; yalnızlık,

yabancılaşma, intihar, bunalım, kaçış, iletişimsizlik, delilik, cinnet ve arayış gibi varoluş sorununa işaret eden izleklerle ele alır. Öykülerinde olduğu gibi romanlarında da “hayatın çeşitli boyutları ayrıntılarda yoğunlaşarak aktarılırken, hayatın hep kırılma, kopma noktalarına bakılır. Sanrılar, yüzleşmeler, kişilik bölünmeleriyle bir karakter açık edilir. Sakin, serinkanlı, telaşsız anlatım insanlık hâllerinin derinliğine ortaya çıkmasını sağlar” (Tosun, 2015: 349). Yalnızlık temasının yoğun olarak yer aldığı *Pencereden* romanında, kırılğan yapıya sahip bireyin, ailesi ve çevresiyle yaşadığı uyumsuzluk ve yabancılaşma anlatılır. *Düş Kesigi*'nde, gördüğü rüyaların etkisinde kalan mutsuz ve bunalımlı bireyin/yazarın, kendini bulmak için çıktığı varoluşsal yolculuk irdelenir. *Kış Bahçesi*'nde, bir yazarın etrafında gelişen olaylar çerçevesinde ölümsüzlük, mutsuzluk, yalnızlık izlekleri üzerinde durulur. *Mehmet'i Sakatlayan Serçe Parmağı*'nda, birbirinden ayrı kalan baba-oğul ilişkisinin yanı sıra 28 şubat gibi siyasî konuya değinilir, yazarın kendi el yazıları ile çizimlerine de yer verilir. *Az Kalan Gölge*'de sahip olduğu yaşamdan memnun olmayan ve yolculuğa çıkan bireyin aradığını bulamaması ve kabuğuna çekilmesi incelenir. Roman ve öykülerinde modernist bir anlayışı benimseyen Güray Süngü, postmodern unsurlardan metinlerarasılık, üst kurmaca ve ironiyi yoğun olarak kullanır.

Güray Süngü'nün *İbrahim'in Kaybettiğini Bulmasıdır* (2018) romanı da, gerek izlek gerekse anlatım teknikleri bağlamında ismi geçen romanlarla benzerlik gösterir. Roman, modern yaşamın insana kendilik değerlerini unutturduğunu, bölünmüş benliğe sahip varlığa dönüştürdüğünü, bu varoluşsal sıkıntının üstesinden kalbe ve geleneğe yaslanarak yapılan içsel yolculuğun sembolik değerlerini anlatır. Hayal ile gerçek, bilinç ile bilinçdışı, uyku ve uyanıklık hâllerinin iç içe geçtiği bu yolculukta, düz değil dairesel bir ilerleme söz konusudur. Dolayısıyla, olay örgüsünde kronolojik bir akıştan söz edilemediği gibi zaman ve mekân olgularının da gündelik yaşam gerçeğine uyduğundan bahsetmek mümkün görünmez. Başından sonuna kadar rüya ile delilik hâllerinin birbirini izlediği romanda, kentte yalnız yaşayan, dolgun maaşa sahip bir işte çalışan ve kendini mutlu sanan bireyin/karakterin elinde beliren leke ve ardından da başını çarpmasıyla birlikte bilinçdışına yaptığı yolculuk ele alınır. Karaktere, mutlak hakikati bulmak için arayış yolculuğuna çıkan İbrahim Peygamberin ismi verilmele metinlerarasılık tekniği uygulanır. İbrahim'in içsel yolculuğu sırasında karşısına çıkan nesne, kişi ve mekânlar; onun modern yaşamı sorgulamasına, geçmişiyile yüzleşmesine ve benliğini keşfetmesine yardım eder. Geleneksel anlatılarda topluma ödülle dönen kahramanın aksine, İbrahim'in kendini bilmesinin/tanımalarının oluşturduğu farkındalık, ödülün bireysel bir nitelik taşıdığını dikkate sunar. Buna karşılık İbrahim'in yola çıkması, sınavlarla karşılaşip erginlenmesi ve kendine/evine dönmesi, Campbell'in mitolojik öykülerden hareketle ortaya koyduğu şemayla benzerlik arz etmektedir. Bu çalışmada İbrahim'in içsel yolculuğa çıkışını hazırlayan koşullar, yolculuk sırasında karşısına çıkan nesne, kişi ve mekânların sembolik anlamları, kendine/evine dönmesini sağlayan manevi aşamalar ele alınacaktır.

1.Yola Çıkış/ Ayrılma

Toplumsal normlarla kimliği çizilen ve “ödünç benliğe” sahip olan bireyin, dış dünyanın değerlerinden uzaklaşarak kendini tanımak, bilmek ve anlamlandırmak için iç dünyasına yönelmesi, onu bir yolculuğa çıkarır. Kahraman bu arayış yolculuğunda, bastırıldığı ve gizlediği öteki benleriyle/gölgeleriyle karşılaşip kendini bilme hâlini

artıracak gerçekleri görme imkânı yakalar: “Arayışın asıl amacı; ihtiyaç duydukları yaşama zemin ve zamanı imkânı bulamadıkları, öteki “ben” veya “benler”ini bularak dengeye, dolayısı ile huzura kavuşmak ve mutlu olmak. Ancak bu girişimin başarıya ulaşabilmesi için, öncelikle onlara hayatı zehir eden, yaşanmaz kılan, onları delirme/intihar etme uçurumunun en kritik noktasına kadar getiren mevcut ben’lerinden kurtulmaları gerekmektedir (Kınış, 1998: 487). Benliğin uyanmasını sağlayan ve maceraya çıkış olarak da adlandırılan bu yolculuğun ilk aşamasında, kahramanın gündelik yaşamını değiştiren beklenmedik bir durum ya da olay ortaya çıkar. Geleneksel anlatılarda çoğunlukla karanlık bir ormanda, büyük bir ağacın altında ve bir ırmak kenarında beliren çağrı, kahramanın yola çıkışının ilk işaretini oluşturur. Kahraman, aldığı çağrının ardından, bildik ve tanıdık olan bir yerden gizemli, karanlık ve sıradışı bir yere gider. Modern anlatılarda ise kahramanın yola çıkışı, onu sıkıntısından, bunalımından, yalnızlığından ve yabancılaşmasından kurtarmaya yönelik olarak gerçekleşir: “Modern romanda bu tür yolculuk bir iç yolculuğa dönüşür. Kişinin psikolojik düzeyde kimliğini aramasıdır bu.” (Moran, 2002: 223). Modern bireyin içsel yolculuğa çıkması, yakın çevresinden birinin aniden ortadan kaybolması ya da ölümüyle olduğu gibi bastırılan gizli gerçeklerin rüyada görülmesiyle de olur. Çağrıyı alan kahraman, yol boyunca kendisiyle ve geçmişleriyle yüzleşir, gerek iç gerekse dış dünyada çeşitli arketipsel unsurlarla karşılaşır.

İbrahim’in Kaybettiğini Bulmasıdır romanında, yola çıkışı/ayrılmayı gerektiren nedenlerin başında, İbrahim’in serçe parmağında beliren leke ve başını çarpmasının ardından bilinçdışının yüzeye çıkması gelir. Bununla birlikte İbrahim’in sahip olduğu konformist bir yaşamın onu yalnızlığa sürüklemesini, psikolojik neden olarak görmek mümkündür. İbrahim, büyük şehirde yalnız yaşamakta ve maaşı yüksek olan bir işte çalışmaktadır. Her sabah saat sekizde otobüse binmesi ve akşam altıda evine gelmesiyle Kafka’nın *Dönüşüm* adlı eserindeki Gregor Samsa’yı anımsatır. Teknolojik ürünlerin yer aldığı evinde her akşam televizyon izlemekte; cep telefonuna, kol saatine ve duvar saatine sıklıkla bakmaktadır. Modern yaşamın kendine sunduğu davranış kalıplarına göre hareket ederken bir sabah uyandığında serçe parmağında gördüğü lekenin, onu uzun uzun düşündürmesi çağrı niteliği taşır.

İbrahim, lekeye odaklanırken kısmen dış dünyayla ilişkisini keser; varlığını unuttuğu gençlik anılarıyla karşılaşma imkânını yakalar. Nitekim uzun yıllar önce yazdığı bir şiiri ve ardından da uzun yıllar önce âşık olduğu kızı hatırlamasıyla, bilinçdışının ortaya döküldüğünü görür. Rüya hâlinde olan İbrahim için yola çıkışı sağlayan asıl unsur ise işe gitmek için evden çıkarken apartman kapısının önünde bir duvara rastlamasıdır. İbrahim’in işine gitmesine izin vermeyen duvar, simgesel bir nesne işlevi görür. Duvar, İbrahim’in modernitenin değerleri tarafından kuşatıldığını, benliği olan iletişimi kestiğini ve varoluşun anlamını unuttuğunu simgeler: “[K]oşulsuz bir sınırlamadır duvar, özgürlüklere vurulan bir kilit, ruhlara geçirilen bir kafes, dış çevreden soyutlanma, düşüncelere ket vurma, tabiat nimetine kapanmadır” (Lekesiz, 2006: 25). İbrahim, işine gitmesine ve dışarıya çıkmasına izin vermeyen duvarla birlikte, gündelik yaşamında ilk kez bir “tuhafılık” ve “gariplik”le karşı karşıya gelir. Dolayısıyla ya bu duvarı aşması ya da geri dönmesi gerekecektir. Duvarı aşmak için mücadele veren İbrahim, merdivenden düşerek kendini hastanede bulur. İbrahim’in düşme eyleminden sonra, hayal ile gerçekler birbirine karışır ve “yola çıkışın” rüyada

olduğu hissi verilmeye çalışılır. Normal yaşam akışı bozulan İbrahim, sesini duyurmak için sokaktan geçen insanlara bağırdığı gibi evindeki eşyaları da sokağa fırlatır. Etrafına baktığında, evdeki nesnelere ve sokaktaki insanların gerçekliklerini yitirdiği dikkatini çeker. Bu durumda İbrahim'in zihni, bulanmaya ve sağlıklı düşünme yetisini kaybetmeye başlasa da bilinci, işine geç kalmaması konusunda uyarılarına devam eder.

İbrahim, duvarı nasıl aşacağı konusunda fikir yürütürken apartmanın bodrum katında bir kömürlüğün olabileceği aklına gelir. Karanlık, kuytu ve sessiz olan kömürlük, İbrahim'in bilinçdışında yapacağı yolculuğun ilk sembolik mekânı olma niteliğini taşır: "Mahzen [kömürlük] kullanılmayan, eski, unutulmuş eşyaların atıldığı bir yer olmakla insanın, geçmiş ve bilinçaltındaki bilgi kırıntılarını sembolize etmektedir. İnsanın dönüşüm ve oluşumunda mutlaka bilinçaltıyla hesaplaşması gerekmektedir. Böylece mahzene inişi, bilinçaltının bilinç seviyesine çıkarılmasıyla değerlendirmek her zaman için mümkün gözükmemektedir" (Doğan, 2006: 120). Kömürlüğe inen İbrahim, burada nargile içen bir adamla karşılaşır. Gece Bekçisi olduğunu ve İbrahim'i beklediğini söyleyen bu adam, onun yolculuğunda fantastik özelliklere sahip ilk "yüce bireyi" temsil eder. Arketipsel unsurlar içinde rehber olarak tanımlanan "yüce birey", bilgi ve tecrübesiyle kahramanın eşikten geçmesine ve onun bireyleşme sürecine katkıda bulunur: "Rehberin işlevi, kahramanı bilinmeyenle yüzleşmeye hazırlamaktır. Ona nasihat edebilir, büyülü aletler verebilir ya da kılavuzluk yapabilir" (Vogler, 2012: 53). Gece Bekçisi de İbrahim'i düştüğü bu tuhaf ve anlaşılması zor durumdan kurtarmak için İbrahim'in sınavda olduğunu, sınavın ona kendini bulmak ve kendine dönmek edimini sağlayacağını söyleyerek İbrahim'i içsel yolculuğa hazırlar: "Ahanda sana eşik, buyur git. Ama döneceğin zaman gittiğin yere hangi yoldan gittiğini unutma ki, döndüğün yer başladığın yer olabilsin. Unutma ki, bütün hikâyelerde hazine kişinin kendi bahçesinde çıkar. Ama kişi kendi bahçesindeki hazinayı bile, yedi cihan dolaşır da bahçesine dönmeden bulamaz. Yani aslında bahçede hazine filan yoktur, hazine eve dönüştür. Çaktın?" (Süngü, 2018: 33). Gece Bekçisi, henüz olup biteni anlamayan İbrahim'in duvardan atlaması ve yolculuğa başlaması için verdiği merdivenle, onun eşik geçmesine yardım eder; "balinanın karnı" (Campell, 2010: 107) adı verilen sembolik mekânlara giden yolu açar.

2) Sınavlar Yolu/ Erginlenme

Yaşadığı varoluş krizini atlatmak ve kendilik değerine sahip olmak için sınavlarla dolu bir yolculuğa çıkan kahramanın macerası, "ruhsal olgunluk" anlamına gelen erginlenmekle sonlanır. Carol Pearson, "kahramanın yolculuğu" ile gerçekleştirecek olan erginlenmenin büyük bir değere kendini adamakla sağlanacağını (Pearson, 2003: 46) belirterek erginlenmenin mistik boyutuna dikkat çeker. Kahramanın erginlenme sürecinde karşısına çıkan ve ona kendi benini tanıma imkânı sunan arketipsel öğeler de önemli işlevi yerine getirir. Arketipler, Jung'un tüm insanlarda bulunduğunu ileri sürdüğü kolektif bilinçdışı öğelerini oluşturmaktadır. Jung'a göre arketipler temelde tüm insanların ortak davranış özelliklerini ve sıradan deneyimlerini başlatan, denetleyen ve aracı olan içkin nöropsişik merkezlerdir. Dolayısıyla arketipler; uygun durumlarda sınıf, inanç, ırk, coğrafya ya da tarihsel dönem fark etmeksizin insanlarda benzer düşüncelerin, imgelerin, mitolojik motiflerin, duyguların ve düşüncelerin belirmesine neden olur. Bu kolektif bilinçdışının yetkisi ve gücü merkezi bir çekirdekte toplanıp

kişiliğin oluşmasına katkı sağlar (Stevens, 2014: 72). Jung, bilinçdışında varlığını tespit ettiği arketiplere “benlik”, “anima”, “animus”, “persona”, “gölge”, “yüce birey”, “ebedi dönüş” ismini verir (Jung, 2006: 182) ve kahramanın bireyleşme sürecinde ortaya çıktıklarını vurgular.

İbrahim, yolculuğun ilk aşamasını oluşturan sokağa kendini attığında, modernitenin yaşam kalıplarını içselleştiren birey olarak görünür. Onun amacı, kendine ya da yaşama anlam vermek değil bir an önce işine gitmesini engelleyen sorunları ortadan kaldırmaktır. Sorunları ortadan kaldıracığı zaman emekli olduğunda hayal ettiği dingin yaşama kavuşmayı aklından geçirir: “Emekli olduğu zaman domates yetiştirecekti. Şiir yazacak ve posta gazetesine gönderecekti. Zıpkınla dalacak ama balık vurmuyacaktı. Bir sahil beldesinde yaşayıp, Norveç palamutu yiyecekti. Mutlu olacaktı. Bahçesi de olacaktı. İnsan zaten bahçesi olursa mutlu da olurdu” (Süngü, 2018: 35). Mutluluğu bedensel hazlarla eşleştiren İbrahim, ruhundaki mutsuzluk ve yalnızlığın farkında değildir. Bu noktada, gündelik yaşam akışının bozulmasıyla mutluluğu kaçırdığını düşünüp kendini mutlu eden işine gitmek için bir asansöre biner. Ancak asansör, İbrahim’i işine değil oturduğu apartman dairesine götürür. Zaman ve mekân olgularının ortadan kalktığını gören İbrahim, bu “tuhaf” ve “sıradışı” durum karşısında şaşkınlığını gizleyemez. Tüm bu olanlara karşı akıl yürütmeye çalışsa da başarısız olur. Karşılaştığı bu bilinmezlikten kurtulmak ve yaşadıklarına anlam vermek için tekrar kömürlükte kendini bekleyen Gece Bekçisi’nin yanına gider. Gece Bekçisi, yolunu arayan İbrahim’e bu sefer merdiven gibi maddi bir araçla yardım etmek yerine, ona geçmişteki insanların düşünce biçiminden bahsederek modern-geleneksel yaşam arasındaki farkı göstermeye çalışır. Modern yaşamın değerlerini içselleştiren ve geleneksel olanı unutan İbrahim için Gece Bekçisi’nin bu sözleri, bilinçdışının karanlık yönüne işaret eden “gölge”sinden başka bir şey değildir.

Gece Bekçisi’nin yanından ayrılan İbrahim, kendini insanların olmadığı sessiz sokaklarda bulur. Bilmediği sokak ve caddelerde, evinin ve iş yerinin yolunu ararken buraların birbirine benzediğini, bir labirentin içinde kaybolduğunu ve bu arayışın da saatlerce, günlerce, aylarca ve hatta yıllarca sürdüğünü düşünür: “İnsan, gece gündüz, durmaksızın kendi yolunu kaybetmiş ruhunun kilitli labirenti içinde yaşayan o benlik imgesi tarafından, yani tanrısal varlık tarafından kovalanmaktadır. Kapılara giden yollar görünmez olmuştur: çıkış yoktur” (Campbell, 2010: 75). Kendine çıkış yolu arayan İbrahim, yürüye yürüye bir kitapçıya girer. Raflara kitap yerine kafatası koyan kitapçının da tıpkı Gece Bekçisi gibi tuhaf ve garip biri olduğunu görür. Gece Bekçisi ise ona üç yüzyıl önce, bir adamın dükkanına uğradığını söyleyerek zaman olgusunu ortadan kaldırıp İbrahim’in düştüğü çıkmazdan da haberi olduğunu belirtir. Kitapçıdaki kafataslarını inceleyen İbrahim, uzun yıllar önce okuduklarını düşünür ve zihninden Kafka’yı geçirir. Kitapçının yanından ayrılıp yolunu bulmak için sokakta yürürken bıyıklı bir adama rastlar. Adam, İbrahim’e hayatını kaybettiğini ve arayışını kayıp hayatlar bahçesinde sürdürmesini isteyerek İbrahim için bu yolculuğun amacını değiştirir. Trafik ışıklarında bekleyen ve körlere yol gösterdiğini iddia eden Kör Adam da onun çöp kamyonuna binmesini ve kalbinin çöplüğüne gitmesini söyleyerek ilginç bir öneride bulunur. İbrahim, karşısına çıkan ve “yüce birey” işlevinde olan tüm bu tuhaf/fantastik kişilerin sözlerindeki manayı anlamasa ve onların delirdiğini düşünse de rehberlikleri aracılığıyla yoluna devam eder.

İbrahim, yolunu kaybetmenin verdiği kaygıyla sokakta yürürken gençlik yıllarından arkadaşları Aslı ile Faruk'u ve lisede aşık olduğu kız Ebru Deniz Gökova'yı yeniden hatırlar. Dolayısıyla İbrahim'in anıları; yürüdükçe, durdukça, yavaşladıkça ve düşündükçe ortaya dökülür. Anıların gün yüzüne çıkmasında, bilinçdışının bilinçle hesaplaşmasının ve onun üzerinde egemenlik kurmasının etkisi söz konusudur: "Kimi zaman bilinçdışı zihin, dayanılmayacak kadar acı verici unutulmuş deneyimlerin bilinçli kabulünü savuşturmak için, zararsız ikame anılar ya da perdeleyici anılar ortaya çıkarır" (Foucault-Gutman-Hutton, 1999: 108). İbrahim'in yıllarca gündelik hayatın yoğunluğundan varlığını unuttuğu anılarıyla bilinçdışında yüz yüze gelmesi, öteki benini temsil eden "gölge"sinin gizlendiği yerden çıkmasına işaret eder. Nitekim atıkları kaldırma işlevini üstlenen ve burada simgesel bir anlamı bulunan kamyonu beklerken Ebru Deniz'i görmesiyle geçmişini hatırlar. Ebru da kaybolduğunu, mutlu yaşamından kurtulmak için arayışa çıktığını söyleyerek İbrahim'in bilinçdışında yer alan "anima"yı ve gizli benini temsil eden "gölge"sini açığa çıkarır. Yanlarına gelen kamyoncunun konuşmaları da Gece Bekçisi, Kitapçı ve Kör Adam'ınki gibi aklın kavramakta zorluk çektiği ve delilik izlerinin görüldüğü niteliktedir. İbrahim, kamyoncuya baktıkça "dünya üzerindeki tek akılı başında adam olmanın bile gurur duyulacak bir tarafı yoktu oysa. Hele ki şimdi sokakları caddeleri boş ve birbirine benzeyen tuhaf bir şehrin en büyük caddesinde gök gürültüsü çıkararak ilerleyen bir çöp kamyonundaki tek akılı başında adam olmak" (Süngü, 2018: 85) diyerek yaşadıklarına aklın ışığında yorumlar.

İbrahim; yaşadığı, bildiği, evinin ve işinin olduğu şehirden başka bir şehre kamyonla gider, kamyoncunun konuşmasından kendini ve Ebru Deniz'i bekleyen sınavların olduğunu çıkarır. Kamyoncu, şehre kapıdan geçmelerini ve kapının kaybolanlar için eşik olduğunu ima ettikten sonra yanlarından ayrılır: "Kapı işte. Nasıl bilmezsiniz. Kim nereye gidecekse oraya açılır. Sen zenginsen kapıdan geçince saraya gidersin, sen fakirsen kapıdan geçince fakirhaneye. Katilsen katillerle dolu bir batakhaneyle. Dervişsen dergaha, ermişsen âlem-i gürzaha, beşersen şaşmaya, aşmışsan aşmaya" (Süngü, 2018: 92). Kapının neyi simgelediğini henüz anlayamayan İbrahim, bir an önce kaybettiği hayatını bulabileceği kayıp hayatlar bahçesine gitmek ve şu ana kadar yaşadığı sıradışı olaylara son vermek ister. Bu noktada kapıdan kucaklarında Derman adlı kediyle geçen Ebru'yu takip eder. Yürüdükçe yolunun şehre değil bir çöle çıktığını görür. Sade, çıplak ve geniş olan çöl, modern yaşam içinde kendini dinleme ve anlama imkânı yakalamayan İbrahim'in bilinçdışını simgeler. İbrahim, bilinçdışında bir geziye çıkar. Buna karşılık İbrahim'in bilinci; bu tuhaf kişi, nesne ve mekânlar karşısında bile sesini duyurmaya devam eder: "İçerdeyim, hayatımı bulacağım, sonra alıp evime döneceğim, sonra işe gideceğim, sonra emekli olup Bodrum'a yerleşip domates yetiştireceğim. Bu kadar." (Süngü, 2018: 97) der.

Uzun bir yürüyüşten sonra tek katlı çiftlik evine rastlayan İbrahim'i, burada Ebru ve bir çiftçi ailesi karşılar. Aile sıcaklığını hissettiği çiftlikte gördükleri, İbrahim'i çocukluk anılarına götürür. Çocukluğunda dedesinin yaptığı gibi çiftçi de sofraya duası ederek İbrahim'e geleneksel yaşam pratiğini hatırlatır. İnsanın ölmeye önce yaşamına bir anlam vermesi gerektiğini söyleyen Çiftçi, İbrahim'in aşkın olanla bağ kurmasının ve hakikat eşiğinden geçmesinin yolunu açar. Çiftçi, bu söz ve eylemiyle Jung'un "yüce birey", Eliade'nin de "yaşlı üstat" olarak tanımladığı ve gençlere varoluş bilincini kazandıran bilge kişiliği yansıtır: "Onlar, bilenlerdir yani ruh dünyasını, hakiki beşeri

dünyayı bilenlerdir. Onların fonksiyonu, yeni nesiller için varoluşun derin anlamını ifşa etmek ve hakiki insanlar olmanın, bundan dolayı da kültüre katılmanın sorumluluğunu yüklenmelerine yardım etmektir” (Eliade, 2015: 256). Çocukluğu bu çiftliğe benzer bir evde geçen İbrahim, etrafına baktıkça yıllarca aile sıcaklığından, aşktan ve kadından ne kadar uzak kaldığını ve içinde kocaman bir boşluk oluştuğunu fark eder. İbrahim, bilincinin modern yaşamın kalıplarına göre inşa edildiğini, bilinçdışının ise kendini geleneksel olanla kurguladığına tanık olur: “Benin doğması için ben ile ben olmayan arasında bir ayırımın yapılması gerekir. Benliğin sınırları, benliğin ötesindeki, benlik olmayan her şeyden onu ayıran çizgilerdir. Benliğin oluşumunda, ilk ve temel adım, bölünmedir” (Foucault-Gutman-Hutton, 1999: 87).

Çiftlikte ölen babasını ve çocukluk anılarını anımsayan İbrahim, Çiftçi'nin kendine verdiği bir tas dolu suyu şehre götürüp dökmeden geri getirmesi için sınava tabi tutulduğunu anlar. Şehre sabahın erken saatinde adım attığında yıllarca göremediği doğanın güzelliklerini fark eder. Bir taraftan doğaya hayret ve hayranlık duygularıyla bakıp diğer taraftan da karşılaştığı birçok insana kayıp hayatlar bahçesine nasıl gideceğini sormakla, eşikleri geçmek için çaba sarf ettiğini dikkate sunar. Bir adam, ona gündelik yaşamında çok değer verdiği bir şeyin, hayatını kaybettirdiğini söyleyerek düşünmesine sebep olur. Bu yorum üzerine İbrahim, eğitilmiş olduğunu ve yüksek maaşlı bir işte çalıştığını zihninden geçirirken yaşamında işine ne kadar çok değer verdiğini anlar. Karşısına çıkan bir kadından da kapıların anlamlarını okuduğu sürece yolunu bulabileceği gerçeğini öğrenir. İbrahim, kadının verdiği merdivenle bodrum katına indiğinde, orada karşılaştığı bir başka adamdan ise kapısı ve penceresi olmayan bu yerden ancak işinden vazgeçtiği takdirde kurtulacağı bilgisini edinerek işinin bir yüke dönüştüğünü idrak eder. Adamın “[b]azı şeyleri vermeden, bazı şeyleri bulamazsın, bazı şeylerden vazgeçmeden, bazı şeylere sahip olamazsın. Dünya ayağına bağlıdır insanın” (Süngü, 2018: 147) cümleleri karşısında insanın mutlak hakikate ancak dünyalık şeylerden vazgeçebileceği zaman ulaşacağını çıkarır. İbrahim, buradan kurtulmak için işini, hayallerini, eşyalarını ve geçmişteki akrabalarını feda edebileceğini zihninden geçirir. Bu feda etme ya da hiçliği arzulanması, ondaki değişim ve dönüşümü yansıtır.

Yürüdükçe dağlardan, ovalardan ve göllerden geçer, etrafındaki doğal güzellikleri hayranlıkla seyredip yolculuğuna devam eder. İbrahim, gölü yüzerek bir kulübeye yolu düştüğünde ise ihtiyar bir adamla karısına rastlar. Sabah ezanıyla uyanan İbrahim, buranın çocukluğundan beri gitmediği dedesinin köydeki evine ve ihtiyarın da dedesine benzediğini görür. İhtiyar'ın, çocukluğuyla yüzleşmesi ve kaybettiği hayatını kendinde araması gerektiği sözleri karşısında, bilinçdışında bastırdığı anılarının önemini anlar: “İnsan uzaklaşmaya başladığı şeye döner, her şeye yeniden başlamak için mi diyeyim sana. Dersem inanırsın. Ama öyle değil. Hayat bir nehir gibi akar gider. Yeniden başlanmaz. Geriye dönülmez. Sadece hatırlanır. İnsan hafızasıyla kendine eziyet eden bir yaratıktır” (Süngü, 2018: 161). İbrahim, ihtiyarın/dedenin anlattığı kendi kayboluşuna benzeyen hikâyeleri dinlerken artık evini ve işyerini değil kaybettiği hayatın anlamını araması gerektiğini idrak eder. Kayboluşuna aklın rehberliğinde yorum getirmeyi ve salt görünene odaklanmayı bırakır: “Ben, dedi...ben hayatımı hayatımda kaybettim, değil mi? Ben aslında...hayatımı anlamsızca yaşamaya başladığım için kaybettim” (Süngü, 2018: 164) der. Bu

başlamda dede de İbrahim'e "[h]erkes kaybolur da, sadece bazısı kaybolduğunu anlar da bulmak için yola koyulur" (Süngü, 2018: 165) diyerek insan için kaybolmanın ve aramanın kaçınılmaz olduğu, hayatı anlamlı kılmak için Hayat Kapısı'ndan geçmesi gerektiği konusunda onu yönlendirir.

İbrahim, uyandığında kendini farklı mekân ve kişilerin arasında bulur. Böylece daha öncekilerin rüya olduğunu ya da şimdi rüyasında yolculuğa çıktığını düşünür. Hayat Kapısı'na götürecek bilgileri almak için daha önce karşısına çıkan mekânların ve kişilerin değerlendirmesini yapar. Ancak şu ana kadar yaşadıklarını zihninden geçirdiğinde hiçbir şeyin normal olmadığını, akılla açıklanamayacağını anlar: "Burada insanlar kötü değil. Normal değiller, hatta deliden bile öte gibiler, ama bu kötülük değil içlerindeki, yaptıkları dedi" (Süngü, 2018: 176). İbrahim, bir evin kapısını çalar ve ev sahibinin daveti üzerine sofraya oturur. Kalabalık bir ailenin sofrasında oturmak onun, hayatın anlamının ahlakla mı yoksa dinle mi ilgisi olduğu sorusunu aklından geçirmesine neden olur. Bu şekilde İbrahim, Eliade'nin "merkez" olarak tanımladığı mutlak hakikata yaklaşmak için çaba harcadığını gösterir ve Hayat Kapısı'nın anlamını, geleneksel yaşam kalıplarında araması gerektiği sonucunu çıkarır. İbrahim, aramalarına devam ederken uçurum ve kayalara oyulmuş merdiven aracılığıyla aşağıya inip bir mağara ile karşılaşır. Mağaranın bilinçdışını ortaya çıkaran bir mekân olduğunu ileri süren Jung, kişinin benini bulmasında ve erginlenme sürecindeki rolüne değinir: "Her kim mağaraya kendi içindeki mağaraya inerse, ilkin ne olduğunu anlayamadığı bir dönüşüme uğrar. Bilinçdışına inmiş, bilincin dışında bulunan şeylerle bağlantı kurmuştur. Bu, olumlu olumsuz, büyük bir değişiklik yaratır kişide. Bu dönüşüm, çoğu kez insanın doğal ürününün bir uzantısı ya da ölümsüzlüğün bir kanıtı gibi görünmektedir" (Jung, 2006: 350). İbrahim'in mağarada gördüğü eski dönem kıyafetleri içindeki dört adamın, ellerinin ve ayaklarının zincirlere bağlı olması, Platon'un mağara istiaresini çağırıştırır. İbrahim, insanların sorumluluklarından dolayı hayatı gerçek anlamıyla yaşayamadıkları ve bir yanılsama içinde ömür tükettikleri sonucunu çıkarır. Merdivenlerden indiğinde, ikinci bir mağarada karşılaştığı çok yaşlı bir adam da ona delirdiğini, zaman kavramını ve hayatının anlamını yitirdiğini, acıkma ve susama ihtiyaçlarını kaybettiğini söyleyerek gerçeküstü bir tavır sergiler: "Hayatımı kaybetmişim ben. Dediler ki ararsan bulursun. Araya araya buraya kadar geldim. Ama aslında bulmak aramanın kendisiymiş, insan hayatını filan bulmazmış" (Süngü, 2018: 173) diyerek İbrahim'in yaşadıklarıyla kendi arasında bezerlik kurar.

Yürüdükçe Hayat Kapısı'na ulaşacağını düşünen İbrahim'in yolu, bilinçdışını çağırıştıran bir mekân olan denize çıkar. Nitekim karşıya geçmek için denizde yüzerken aşık olduğu kız Ebru Deniz'in kafasıyla karşılaşması, bilinçdışının devreye girdiğini kanıtlar. İbrahim, Ebru Deniz'in hayalinden ve hatıralarından kaçmaya çalışır ancak ondan kurtulmayı başaramaz: "Ondan uzak dur ondan uzak diyordun kendine. Bu, İbrahim'in bilinçdışıydı. Ama derinden geçen akıntıydı, İbrahim duymadı bile bunu" (Süngü, 2018: 178). İbrahim, Hayat Kapısı'nı bulmak için Ebru Deniz'le birlikte yürür ve aşkın yaşamın içinde önemli rolü olduğunu anlar. Aşkın insana kimi zaman bahar, kimi zaman da kış yaşattığını, doğada aynı anda yaşanan fırtınalı ve güneşli havadan çıkarır: "Aşk gibi işte, içinden bakınca başka görünür, dışardan bakınca başka görünür. Sen yanmakta kavrulmaktasındır, bilgeliğe doğru yol almaktasındır, dışarıdan sana bakanlar alakasız bir şey görür" (Süngü, 2018: 186). İbrahim, Ebru Deniz'le yaptığı

yolculuğun sonunda kendisi karadan, Ebru Deniz de denizden gitmeyi tercih edince onunla yollarını ayırır. İbrahim, kulübede gördüğü bir adama Hayat Kapısı'nı nasıl bulabileceğini sorarak kendine rehberlik yapmasını ister. Adam ise İbrahim'e okuması için sayfaları boş ancak simgesel değeri olan bir kitap verir.

Uyandığında kendini tekrar çocukluğundaki dedesinin evinde bulan İbrahim, yolculuğa başlamadan önceki beniyile şimdiki beni arasındaki değişimi fark eder. Artık acımadığını, susamadığını, uykusuzluğa dayandığını, işinin ve evinin yolunu aramaktan vazgeçtiğini ve hayatını maddi değerlerle yorumlamaya son verdiğini anlar. İhtiyar'a yolculuğunu tamamlayacağını söylediğinde onun verdiği cevap karşısında henüz erginlenemediği sonucunu çıkarır: "Evet buluyorsun desem daha da kaybolacaksın. Seni aşan bir aleme geldiğini fark edince, ne söylene inanmaya başladın. İnsan böyledir. Kaybolunca kapılır her rüzgara" (Süngü, 2018: 201). İbrahim'in burada gördüğü rüya, ona Hayat Kapısı'ndan nasıl gireceğinin işaretlerini verir. İbrahim, rüyasında evlidir, üç çocuğu vardır, bahçeli bir evde oturur, mutlu bir şekilde yaşar. Uzun bir ömür sürdükten sonra ruhunu huzurla teslim eder. Uyandığında, elindeki kitaba bakıp harflerin yavaş yavaş belirttiği dikkatini çeker ve hayatın eşiklerinin ne olduğunu kavramaya başlar. Gördüğü rüyayla Hayat Kapısı'nın bilgisine sahip olan İbrahim, karşısına çıkan bir başka adamdan da Bilgi Kapısı'ndan geçmesi gerektiğini öğrenir. Uyandığında kendini yine kitapçıda bulan ve bilgi eşliğini kitaplar aracılığıyla geçeceğini düşünen İbrahim, burada yabancılaşma, ölüm, beklemek, görmek ve gözetlenmek gibi konularda kitaplar okudukça kendini ve yaşamı farklı anlamlandırmaya başlar: "O zaman anladı ki, kitabı okuduktan sonra kendisi nasıl kitabı okumadan önceki kişi değilse, hiçbir şey, kitap okunmadan önceki hiçbir şey de aynı değildi" (Süngü, 2018: 247). İbrahim okudukça kitapçıda bulunan yazar, hep "Uyandın mı?" sorusunu sorar ve onun Bilgi Kapısı'ndan geçmesine yardımcı olacak rehber görevini üstlenir. İbrahim'in okuyarak değiştiğini fark eden yazar da onun Hayat ve Bilgi Kapısı'nı bulduğunu şimdi de Hikmet Kapısı'nı bulması gerektiğini söyleyerek Kayıp Hayatlar Bahçesi'ne gidecek olan yoldaki üçüncü manevi eşığe işaret eder.

Hikmet Kapısı'nı bulmak için yola düşen İbrahim, yürüdükçe ormanları ve çölleri aşarken toprağa, çimene ve kuma dokunur. Daha önce dikkatini çekmediği, varlıklarından bile haberdar olmadığı doğadaki unsurları tanıma imkânı yakalar. Karşılaştığı İhtiyar bir adamdan, Hikmet Kapısı'ndan geçmesini sağlayacak bilgileri alır. İbrahim, Hikmet Kapısı'ndan geçerken salt bilmenin değil hissetmenin ve görmenin de önemli olduğu kanaatine varır. İhtiyar Adam'ın varlıkla ilgili sorduğu sorulara aklın rehberliğinde cevap vermek yerine, gördükleri ve okuduklarının etkisiyle bilgece cevaplar vermeye başlar: "Ben bakmayınca insan olmaz, dedi İbrahim. İnsan dönüp kendine bakmazsa insan olmaz" (Süngü, 2018: 280). Bu cevaplar karşısında İbrahim'in erginlenme yolunda ilerlediğini gören İhtiyar, ondan kule ya da kuyuyu bulmasını ister. Yine bir sınavla karşı karşıya olduğunu ve bilmediği bir yönünün açığa çıkacağını düşünen İbrahim, yolda rastladığı Ebru Deniz'le birlikte kule ve kuyunun yanına gelir. Ancak İbrahim'in baktığı kule, kuyuya; kuyu da kuleye dönüşür. Bu dönüşüm karşısında şaşkınlığını gizleyemeyen İbrahim'in yardımına İhtiyar koşar: "Kendini kulede görürsen, düşersin. Kendini kuyuda bilersen, çıkarsın. Hadi git şimdi. Kuyunun üstünde gök göründü" (Süngü, 2018: 298). İbrahim, söz konusu mekânlar yoluyla bakış

açısına göre varlıkların değişebileceği ve yaşama farklı cephelerden bakılabileceği bilgisini edinir.

Hakikat bilgisini elde etmek için Akıl Kapısı'ndan geçmesi gerektiği sonucuna varan İbrahim, karlı ve tipili bir havada, Akıl Kapısı'nı bulmak için yola düşer. Yürüdükçe, simgesel bir değeri olan tren istasyonuna gelir. Burada karşılaştığı biletçi de mantık dışı konuşmalarıyla tuhaf ve garip bir adam olduğunu gösterir. Biletçiye, Akıl Kapısı'na gitmek için bilet kestirir ve tren gelince de binip gider. Trenin sesi ve seyir hâlindeyken gördüğü yerler, ona çocukluğunu hatırlatır. Doğayla iç içe olan çocukluğundaki evinin huzur ve mutluluk dolu günleri gözünün önünde canlanır. İbrahim, dışarıya bakmaya devam ettikçe beyazlık gözünü alır ve bu da onun görme duyusunu yitirmesine neden olur. Körlüğünü, gündelik yaşamın değerlerine odaklanmayı öğütleyen akılla ve bu değerleri yakalamakta işlevsel niteliği olan hızla ilişkilendirir: "Hani insan yaşaya yaşaya yaşamaya körleşir. O kadar hayat düşününü olur ki, hayat mayat kalmaz artık ortada" (Süngü, 2018: 316). İbrahim, trenin modern yaşamın simgesi olduğunu anlamakta gecikmez. Ona göre yaşam o kadar hızlı akmıştır ki insan bu hızda görmesi gereken çok şeyi kaçırmıştır. Bu noktada İbrahim de trenin makinistliğini yaparak treni yavaşlatır ve nesnelere tüm ayrıntılarıyla görmeye başlar: "Kör olmamışım ben, o kadar hızlıymış ki tren, o hızda giderken görünmüyormuş hiçbir şey" (Süngü, 2018: 319). İstasyonda inen İbrahim, bu sefer de bilet kesilen yere giderek yolcu beklemeye koyulur. Yanına gelen yolculardan biriyle aralarında geçen konuşmada, aklın insanı kimi kez yanlış yere götürdüğü konusu ele alınır: "İnsan, elbette akleder. Ama bazen, ben bunu akledemem, bu beni aşar demeyi de akletmeli ki, kendisini aşanı akletmek için Akıl Kapısının eşğine yaklaşabilsin" (Süngü, 2018: 325). Adamın biletini keserken kendi isminin yazılı ve gideceği yerin de kalp olduğunu görünce Akıl Kapısı'nı aştığını ve bir sonraki durağın da Kalp Kapısı olduğunu anlar. Trende kaç gün, kaç hafta ve kaç yıl yolculuk yaptığını kestiremeyen İbrahim, tren yavaşlayınca istasyonda iner. Burada lisede aşık olduğu ve şiirler yazdığı Ebru Deniz ile karşılaşır. Ebru Deniz'in Kalp Kapısı'ndan içeri girmek için kendine rehberlik yaptığı sonucunu çıkarır. Yolculuğu boyunca yaşadığı olayları, karşısına çıkan kişi ve mekânları düşünen İbrahim, bunların kaybettiği hayatın anlamını yeniden bulmak için kendine yardım eden araçlar olduğunu görür: "Kayıp Hayatlar Bahçesini aradığı yer, insanın kayıp hayatını aradığı yerdir. İnsan nerede arıyorsa orasıdır. Değil midir? Orasıdır. Bunu anladı ya zaten çoktan. O ihtiyar söyledi. Bunu içinde bir yere attı İbrahim. O yüzden kapıları bul dediler ona. Kapılar. insanı kendine götüren kapılar. İnsan kendinden çok kaçtıysa, çok uzaklaştıysa, bunca kapı geçip de döner kendine değil mi?" (Süngü, 2018: 338). İbrahim'in evine/kendine giderken karşısına çıkan bir ağaca hayret ve hayranlık duyguları ile bakması, elindeki kitabı okumaya başlamasıyla yolculuğun sonuna yaklaştığı hissi verilir. İbrahim'in yazarın odasına gelip kendi hayat hikâyesinin yazıldığını görmesi ve mezara benzeyen küpün içine girmesiyle de onun erginlenme sürecinin sona erdiği duyumsatılır.

3. Dönüş

Kahramanın yolculuğunu tamamladıktan sonra geri dönmesi ve "büyülü nesne"yi getirmesi beklenir. Büyülü nesne, geleneksel anlatılarda toplum sorununun çözülmesi, modern anlatılarda ise kahramanın kendini bilmesi ve yeni kimlik inşa etmesi olarak yorumlanır. Çeşitli sınavları geçtikten sonra kahramanın büyümesi,

olgunlaşması ve aşkın olanı yakalaması erginlendiğine işaret eder. Romanda İbrahim, ismini aldığı İbrahim Peygamber gibi mutlak ve biricik olanı bulmak için çıktığı yolculuğunu, tüm eşikleri ve kapıları geçtikten sonra kaybettiği hayatın anlamını idrak ederek tamamlar. Romanda leit motif olarak yer alan “İbrahim, senin ismin neden İbrahim?” sorusunun cevabı, yolculuk sürecinde ve yolculuk sonunda elde edilen varlığın anlamını bulmakla verilir. İbrahim’in kaybettiği manevi değerlerin farkına varması, modernitenin yaşam pratiklerinden vazgeçmesiyle gerçekleşir. Manevi duyuş ve düşünüş tarzı, onun kendine/evine dönmesine imkân sağlar. O, çıktığı yolculukla “olmak” ile “ölmek”in, “fenâ” ile “bekâ”nın birbirini tamamladığına tanık olur. Nitekim tasavvuf da insanın bu iki sarkaç arasında gidip geldiği ve kendini aştığı sürece ebedi olanı yakalayacağı üzerinde durur: “İnsan ebedî olanı arar, kendisini aşmak ister. İnsan bu gerilim hattında bulunduğu, yani bu dünyada yaşamasına rağmen yine de onu aşmak istediği için bir arayışa koyulur. Yolcunun iki görevi vardır: Şimdiki durumun erimesi, yok edilmesi, feshedilmesi (fenâ) ve yeniden bütünleşme (bekâ). Bilinen benlik, fenâ süreciyle feshedilir ve bekâ ile kozmik benliğe yeniden doğulur. Fenâ entellekten, Ben’den kurtuluş; bekâ “ben” olma süreci, kişiliğin saklı yanlarına bir ışık tutma hâlidir” (Sayar, 2013: 21). İbrahim, mezarı çağrıştıran bir küpe girdiği zaman, kendini bilme ve bulma edimini gerçekleştirir. Benine, yaratıcıya, aşka ve ölüme aklın rehberliğinde yorum getirmeyi bırakarak yaşamı yeniden anlamlandırmak olarak tanımlanan “kendilik değerlerine” sahip olmakla “büyülü nesne”yi elde eder.

Sonuç

Güray Süngü, *İbrahim’in Kaybettiğini Bulmasıdır* romanında, İbrahim adlı modern bireyin, yaşamını anlamlandırmak için çıktığı içsel yolculuğu söz konusu eder. Rüya, hayal ve delilik çerçevesinde ilerleyen bu içsel yolculuk, bölünmüş benliğe sahip İbrahim’i modernitenin değerleriyle yüzleştirmek ve onu mutlak hakikatin gerçekleriyle tanıştırmak amacını taşır. Bu noktada İbrahim’in bilinçdışına yönelmesiyle birlikte, sembolik düzlemde yer alan kişi, nesne ve mekânların görünürlüğü, onun yolculuğunu başlatır. Yolculuğu sırasında karşısına duvar, merdiven, kafatası, kamyon, kitap, tren ve küp gibi simgesel anlamı olan nesnelere çıkar. Bunların yanı sıra bodrum, çöl, mağara, deniz, çiftlik evi, kuyu, kule ve istasyon gibi mekânlar da onun bilinçdışında üstü örtülü anılarının yüzeye çıkmasını sağlar. Bu mekânlarda karşılaştığı, kimi geçmişine ait kimi de tanımadığı kişiler, ona rehberlik ederek arketipsel bir işlevi yerine getirir. İbrahim; zaman, mekân ve mantık kurallarının işlemediği, tuhaflık ve normaldışılığın hayli yer aldığı yolculuğunu başta modern aklıyla yorumlamaya çalışsa da yol aldıkça ve sembollerini okumaya başladıkça anlamını kaybettiği hayatını yeniden bulmaya yardım eden araç olarak değerlendirir. Onun ruhsal anlamda olgunlaşması ve mutlak hakikati görmesi için sembolik değeri olan “hayat”, “bilgi”, “hikmet”, “akıl” ve “kalp” gibi kapılar, sınav eşiklerini oluşturur. İbrahim, söz konusu kapılardan geçtikçe erginlenir ve kendilik değerine sahip olur. Kendilik değeri; onun varlığa, aşka, ölüme, Tanrı’ya farklı anlamlar yüklemesine katkıda bulunarak yolculuğu tamamlaması ve kendine/evine dönmesini beraberinde getirir. Dünyalık kaygılardan uzaklaşan İbrahim, benliğini yeniden inşa ederek ruhunun uyanışını ve dirilişini gösterir.

KAYNAKLAR

- CAMPBELL, Joseph (2010), **Kahramanın Sonsuz Yolculuğu**, İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- CHITTICK, William (2008), **Varolmanın Boyutları: Tasavvuf ve Vadetü'l-Vücûd Üstüne Yazılar**, İstanbul: İnsan Yayınları.
- DOĞAN, Ahmet (2006), "Bireyleşim/ Kemalat Sürecinde Kapalı ve Dar Mekânlar", **Bilgi** Bahar, S.37, ss.115-130.
- DOĞAN, Ahmet (2008), **Dönüşüm Sürecindeki İnsanın Sembolik Seyahati ve Hüsn ü Aşk Örneği**, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- ELIADE, Mircea (2015), **Doğuş ve Yeniden Doğuş: İnsan Kültürlerinde Erginlenmenin Dini Anlamları**, İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- ELIADE, Mircea (2018), **Ebedi Dönüş Miti**, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- FOUCAULT, Michel/ GUTMAN, Huck/ HUTTON, Patrick H. (1999), **Kendini Bilmek**, İstanbul: Om Yayınevi.
- FRYE, Northrop (2015), **Eleştirinin Anatomisi**, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- HOOD, Bruce (2014), **Benlik Yanılsaması**, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- İŞLER, Doğukan (2013), "İnsanın Dünyayı Fark Edişini Acıyla Başlar", **İtibar Dergisi**, S.22, Temmuz, ss.50-52.
- JUNG, Carl Gustav (2006), **Analitik Psikoloji**, İstanbul: Payel Yayınevi.
- JUNG, Carl Gustav (2009), **Dört Arketip**, İstanbul: Metis Yayınları.
- KINIŞ, Mustafa (1998), **Peyami Safa'nın Matmazel Noralya'nın Koltuğu ile Hermann Hesse'nin Der Steppenwolf Adlı Eserlerinde Arayış ve Kendini Gerçekleştirme Sorunu**, Marmara Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü-Alman Dili ve Eğitimi Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- LEKESİZ, Ömer (2006), **Sevgilinin Evi: Ev-Kâbe Simgeciliği Üzerine Bir Çözümleme**, İstanbul: Selis Kitaplar.
- MORAN, Berna (2002), **Edebiyat Kuramları ve Eleştiri**, İstanbul: Cem Yayınevi.
- PEARSON, Carol S. (2003), **İçimizdeki Kahraman**, Akaşa Yayınları: İstanbul.
- POYRAZ, Hakan (2017), "Yol'dan Çıkan Kavramların Ahlâkî Çerçevesi", **Bir Metafor Olarak Yol ve Yolculuk** (Editör: İbrahim Şahin-Deniz Tepe), İstanbul: Doğu Kütüphanesi.
- SARIÇİÇEK, Mümtaz (2013), **Modern Kahramanın Mitolojik Yolculuğu: Metin Tahlilleri Arketipsel İnceleme**, Kayseri: Kardeşler Ofset.
- SAYAR, Kemal (2005), **Olmak Cesareti**, İstanbul: Karakalem Yayınları.

SAYAR, Kemal (2013), *Sufi Psikoloji: Bilgelğin Ruhu, Ruhun Bilgelği*, İstanbul: Timaş Yayınları.

STEVENS, Anthony (2014), *Jung*, Ankara: Dost Yayınları.

SÜNGÜ, Güray (2018), *İbrahim'in Kaybettiğini Bulmasıdır*, İstanbul: İz Yayıncılık.

ULUDAĞ, Süleyman (2005), *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

VOGLER, Christopher (2012), *Yazarın Yolculuğu: Senaryo ve Öykü Yazımın Sırları*, İstanbul: Okuyan Us Yayınları.

TOSUN, Necip (2015), "Güray Süngü: Ölüm ve Çürüme", *Günümüz Öyküsü*, İstanbul: Dedalus Kitap.

YALÇINKAYA, Şerife (2007), "Yol Metaforu ve Klâsik Türk Edebiyatında Arayış Yolculukları", *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları*, S.13, C.13, Ocak, ss.251-260.